

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

УДК 341.61

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КІПР У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ГРОШЕЙ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Француз А.Й. – Герой України, д.ю.н., професор; Світлак В.І. – аспірант
Університет економіки і права «КРОК», м. Київ

Підписавши Угоду про асоціацію [1], Україна взяла на себе міжнародні правові зобов'язання із адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, а також імплементації низки Директив та Регламентів ЄС. Успішна імплементація біля 350 актів європейського законодавства потребує існування в Україні ефективного організаційно – правового механізму реальної та якісної адаптації міжнародних стандартів у різних сферах, що стане поштовхом для проведення результативних реформ та інституціональних змін в країні.

Висвітлення позитивного досвіду держав – членів ЄС щодо прийняття дієвого законодавства та створення ефективної системи у сфері запобігання та боротьби з відмиванням грошей і фінансування тероризму є надзвичайно актуальним питанням. Особливо гостро ця проблема постає у сучасній Україні, коли у ЗМІ постійно лунають гучні заяви про відмивання українським олігархатом та політикумом грошей у офшорних структурах, в тому числі розміщених у Республіці Кіпр. Про пріоритетні сфери українсько – кіпрського співробітництва, та показники такої співпраці красномовно свідчить статистика. За офіційною інформацією Держкомстату України (станом на 01.07.2017 р.) найбільший обсяг прямих інвестицій (25,6%) із різних країн світу в економіку України припадає на Республіку Кіпр, натомість українські господарюючі суб'єкти вклали в економіку Республіки Кіпр порівняно зі всіма іншими країнами світу прямих інвестицій в обсязі 93,4% [2; 3].

Слід нагадати, що Республіка Кіпр ще з 1 травня 2004 року є членом ЄС, отож повинна вже була привести національне законодавство до європейських стандартів та їх дотримувати. Натомість, впродовж 2017 року лунали заклики Британії, щоб Кіпр був оцінений як країна, яка не дотримує правила ЄС щодо боротьби з відмиванням коштів. Окрім того, влада Кіпру заблокувала прохання Франції про допомогу у виявленні 23 мільйонів євро, які могли відмити

через кіпрські офшори. З огляду на викладене, суперечливо та неоднозначно виглядає і сучасна схема отримання кіпрського громадянства за інвестиціями в острові, що дозволяє будь – яким іноземним інвесторам придбати кіпрський паспорт протягом декількох місяців, інвестуючи лише 2 млн. євро.

Про те, що не все гаразд у цій сфері свідчить і наступна інформація – Центральний банк Республіки Кіпр оштрафував кіпрську філію Jordan Ahli Bank на суму 352 980 євро за невиконання банком положень правил боротьби з відмиванням грошей, зокрема, Директиви (Євросоюз) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму [4].

Створити в Україні ефективну систему боротьби з відмиванням грошей неможливо без міжнародного співробітництва у цій сфері. Важливість українсько – кіпрської співпраці у цій галузі обумовлена не тільки обсягами взаємних інвестицій, але і полягає в тому, що схеми відмивання грошей ґрунтуються на сучасній інтеграції фінансових ринків, в зв'язку із цим певні відмінності правових систем наших країн призводять до уникнення злочинців від відповідальності. Співпраця України та Республіки Кіпр у цій сфері повинна охоплювати як співпрацю в оперативній діяльності правоохоронних органів, так і співпрацю у притягненні до відповідальності (взаємну правову допомогу, екстрадицію). Двостороння співпраця має здійснюватись не тільки шляхом укладання двосторонніх угод між нашими країнами, але і шляхом приєднання до багатосторонніх угод, конвенцій, директив.

З огляду на предмет дослідження, доцільно розглянути нормативно-правову сторону даного питання. Відповідно до положень Угоди про асоціацію (підрозділ 6 ч. 5 гл. 6 р. 4) Україна має докласти необхідних зусиль для забезпечення впровадження міжнародних

стандартів регулювання та нагляду у сфері фінансових послуг, в тому числі боротьби з ухиленням від сплати податків, фінансуванням тероризму, відмивання грошей та ін. [1].

Питання протидії відмиванню доходів у європейському законодавстві регламентовано відповідними Конвенціями та Директивами про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання доходів. Наразі чинна остання четверта Директива (Євросоюз) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму [4].

Названа Директива ЄС повинна бути врахована вітчизняним законодавцем для виконання зобов'язань України зі створення нормативної бази, спрямованої на протидію організованій злочинності і тяжким злочинам. В національному законодавстві таким нормативно – правовим актом став Закон України від 14.10.2014 року «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон) [5].

На думку провідних фахівців у цій галузі, національна правова система має враховувати юридичні норми, принципи та стандарти, вироблені в межах таких найвпливовіших на теренах Європи структур, як РЄ та ЄС. Причому необхідно підкреслити, що нормативно – правові акти РЄ мають виконуватися Україною на підставі членства в цій організації та зобов'язань, що випливають з цього (на відміну від рекомендацій, наприклад, такого спеціалізованого міжурядового органу, як FATF, документи якого не є обов'язковими) [5, с. 132].

Вищеназваний Закон є прикладом такої уніфікації відповідного законодавства до загальноєвропейських стандартів, що є важливим чинником підвищення рівня міждержавного

співробітництва країн Європи у протидії відмиванню доходів. Зокрема Законом передбачено формування загальнодержавної багатоджерельної аналітичної бази даних для надання правоохоронним органам України та іноземних держав можливості виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за доцільне зазначити:

1. організація боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму передбачає здійснення трьох взаємопов'язаних кроків: а). вироблення загальноєвропейських норм та стандартів; б). контроль за їх дотриманням; в). надання технічної допомоги державам та регіонам.

2. однією із перешкод успішного та сталого розвитку України є поширення таких злочинів як відмивання злочинних доходів та фінансування тероризму.

3. імплементація міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, дозволить: забезпечити відповідність національної системи фінансового моніторингу новим світовим стандартам у цій сфері; запобігти можливому застосуванню санкцій з боку міжнародних організацій; підтвердити принцип незворотності й послідовності у виконанні Україною своїх міжнародних зобов'язань; забезпечити нормальні умови для зовнішньоекономічної діяльності представників українського бізнесу; удосконалити механізм регулювання та нагляду за фінансовими посередниками в частині додержання ними вимог законодавства з питань запобігання та протидії легалізації незаконних доходів і фінансуванню тероризму; зробити фінансову систему України прозорою.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами (ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comeuroint.rada.gov.ua>
2. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України на 1 липня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з України в економіці країн світу на 1 липня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Jordan Ahli Bank fined for anti-money laundering shortcomings / By Stelios Orphanide, JANUARY 9, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyprusbusinessmail.com/?p=57495>
5. Директива (Євросоюз) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Офіційний вісник Європейського Союзу [http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20\(EU\)%202015](http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20(EU)%202015)
6. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї